

Loeng, S. & Wigum, J. P. (2025). Innledning. I S. Loeng & J. P. Wigum (Red.), *Profesjonsrettet høyere utdanning* (s. 8–14). Fagbokforlaget. DOI: <https://doi.org/10.55669/oa640801>

1

Innledning

Svein Loeng¹ og Jan Petter Wigum¹

¹ Nord universitet, Handelshøgskolen

Utdanning av trafikklærere utgjør en fundamental komponent i arbeidet med å realisere 0-visjonen i Norge, som har som mål å eliminere alle dødsfall og alvorlige skader i trafikken. Denne visjonen representerer en ambisiøs og langsiktig strategi for å forbedre trafikksikkerheten på nasjonalt nivå. Nord universitet har inntatt en sentral posisjon i dette arbeidet, og universitetets bidrag til forbedring av trafikksikkerheten er både omfattende og betydningsfullt.

Universitetet tilbyr en profesjonsrettet høyere utdanning innen trafikkfag, som er avgjørende for å sikre at trafikklærere er godt forberedt på de utfordringene de vil møte i sitt yrke. Utdanningen integrerer både teoretisk kunnskap og praktisk erfaring, noe som er essensielt for å utvikle kompetente trafikklærere.

Denne vitenskapelige antologien inneholder ti fagfellevurderte artikler som belyser ulike aspekter ved profesjonsrettet høyere utdanning innen trafikkfag. Fire av artiklene setter søkelys på praktisk trafikkopplæring innenfor klasse B, tungbil og klasse T. De øvrige artiklene dekker et bredt spekter av temaer, inkludert risiko knyttet til unge brukere av ATV og UTV, medikamentbruk og vurdering av helsekrav til førerkort, historikk og etikk knyttet til automatisk kjøretøyteknologi, bruk av casebasert undervisning i trafikklærerutdanningen, trafikklærerstudenters preferanser i Myers-Briggs typeindikator og deres syn på læring, samt kjønnsforskjeller knyttet til risikoførelse. De fleste artikkelforfatterne er tilknyttet Faggruppe Trafikk ved Nord.

Forskning og formidling av resultater er essensielt for å utvikle nye og effektive trafikksikkerhetstiltak, samt for å sikre at kunnskapen når ut til dem som kan bruke den i praksis. Dette bidrar til informerte beslutninger og implementering av beste praksis, noe som er kritisk for å oppnå målet om å eliminere dødsfall og alvorlige skader i trafikken.

Videre er universitetets rolle i trafikksikkerhetsarbeidet ikke begrenset til utdanning alene.

Antologiens unike verdi ligger i dens evne til å tilby en helhetlig og forskningsbasert innsikt i trafikkfaglig utdanning og trafikksikkerhet. For studenter gir den en omfattende forståelse og oppmuntrer til kritisk tenkning. For lærere tilbyr den nye pedagogiske verktøy og fremmer profesjonell utvikling gjennom tverrfaglige tilnærminger. For praktikere gir den praktiske løsninger og evidensbaserte metoder som kan anvendes i deres daglige arbeid, samt muligheter for nettverksbygging og samarbeid innen feltet.

Antologien er særlig relevant for studenter og lærere i grunnutdanning for trafikklærere og videreutdanninger innenfor trafikkfag, og den gir verdifulle innsikter som kan bidra til å forbedre både utdanning og praksis innen trafikkopplæring.

Artiklens innhold

Kommenterende egenkjøring som arbeidsmåte for tungbilstudenter – Randi Brynhildsvoll

Artikkelen tar for seg kommenterende egenkjøring som arbeidsmåte i studiet «Trafikklærer tunge kjøretøy». Forfatteren undersøker om denne arbeidsmåten utvikler økt bevissthet om risiko og sikkerhet, og om studentene, ved å bruke denne arbeidsmåten, utvikler sine undervisningsferdigheter i sin profesjon. Arbeidsmåten diskuteres med utgangspunkt i kjøreprosessen, læring i sosiokulturelt perspektiv, transformativ læring og teori om det uforutsette.

Læreplanens intensjoner om bruk av refleksjon i trafikkopplæringen – Audun Stiansen

Artikkelen ser nærmere på hvorfor refleksjon brukes i trafikkopplæringen, og hvordan trafikklærerne håndterer dette temaet. Temaet diskuteres med bakgrunn i læreplanen og egne kvalitative intervjuer av trafikklærere, foruten teori om veiledning, kommunikasjon og refleksjon. Det fokuseres på den gode dialogen som virkemiddel for å få i gang refleksjon hos elevene, og hva som kan fremme og hemme en slik dialog.

Trafikklærerens utvikling av trafikkfaglig intuisjon – Julie Skjold

Forfatteren innfører begrepet trafikkfaglig intuisjon, i den hensikt å utvide forståelsen av trafikklærerens erfaringskunnskap. Begrepet defineres som en intuitiv forståelse av trafikale situasjoner som trafikklærerne utvikler gjennom erfaring i egen profesjon. Med utgangspunkt i begrepet intuisjon ser forfatteren nærmere på hvordan dette begrepet kan konkretiseres i forhold til trafikklæreryrket.

Hvordan optimalisere opplæring i klasse T for ATV- og UTV-bruk for å sikre sikkerhet og trafikkompetanse? – Jan Petter Wigum, Thor Owe Holmquist, Thomas Wold

Artikkelen går inn på muligheter og utfordringer for elever i traktorklassen der de bruker førerretten for et annet kjøretøy, nemlig ATV og UTV. Studien bygger på intervju av 8 trafikklærere som underviser i klasse T.

Med utgangspunkt i motivasjon for læring, kompetanseutvikling og tilpasset opplæring diskuterer forfatterne utfordringer for opplæringen i klasse T med hensyn til anvendelse på ATV og UTV.

Casebasert undervisning ved grunnutdanning for trafikklærere – Svein Loeng

Denne artikkelen er en studie av casebasert undervisning gjennomført ved grunnutdanning for trafikklærere ved Nord universitet. Studien ser nærmere på hvordan casebasert undervisning kan tilrettelegges for optimalt utbytte, hvordan studentene oppfatter denne arbeidsmåten, og hva som kan ha påvirket læringsutbyttet i de enkelte caseperiodene.

Tryggere sjåfører gjennom evidensbasert medisin? – Lena Gjevik

Gjennom kvalitative intervjuer har forfatteren undersøkt norske fastlegers vurderingspraksis overfor pasienter som bruker benzodiazepiner, med hensyn til helsekrav til førerkort. Artikkelen går nærmere inn på dilemmaet mellom å være behandler og sakkyndig, og det å ivareta pasientenes interesser sett opp mot samfunnets krav til trafikksikkerhet.

ATV og UTV blant norsk ungdom i rurale strøk – Thomas Wold, Jan Petter Wigum, Trond Hanssen

Artikkelen tar for seg risiko knyttet til unge brukere av ATV og UTV i Norge. Gjennom fokusgruppeintervjuer av 16–18-åringer som kjører ATV/UTV, og foreldregrupper, er det undersøkt hvordan ungdommene oppfatter sin egen kjøring, hva de anser som risiko, og sosiale normer.

Med bakgrunn i dette ser forfatterne på hva som kan gjøres for å bedre trafikksikkerheten for denne gruppa.

Automatisk kjøretøyteknologi; fortid, framtid og etikk – Øyvind Skjold Berggren

Artikkelen ser på historien bak automatiske kjøretøy og utviklingen av autonom kjøreteknologi. Artikkelen diskuterer potensielle positive og negative samfunnsmessige konsekvenser og utfordringer knyttet til autonome kjøretøy, deriblant etiske utfordringer. Artikkelen ser også på definisjonen av ulike nivåer i kategoriseringen av automatisk kjøretøyteknologi.

Trafikklærerstudenters preferanser og typekoder i Myers-Briggs typeindikator og deres syn på læring – Svein Loeng

Artikkelen viser resultatene fra Myers-Briggs typeindikatortest gjennomført for studenter ved grunnutdanning for trafikklærere. Studentene fikk også spørsmålet «Hva mener du læring er?», og disse resultatene ble sammenholdt med resultatene fra Myers-Briggs.

Artikkelen viser hvordan studenter med ulike preferanser i Myers-Briggs forholder seg til syn på læring. Artikkelen ser også på resultatenes betydning for tilrettelegging av undervisning.

Driving School Programs and Influences on Risk Aversion from Sex Differences in Brain Structure and Hormones – Svein Oskar Lauvsnes, Jan Ole Similä og Jan Petter Wigum

Forfatterne ser nærmere på hvordan kjønnsforskjeller relatert til risikoatferd skaper behov for å utvikle undervisningsprogrammer som tar hensyn til dette. De argumenterer for å integrere kjønnsforskningen i utviklingen av mer effektiv pedagogisk praksis i føreropplæringen, med særlig fokus på risikoatferd og trafikksikkerhet. Artikkelens tema diskuteres i relasjon til GDE-matrisen.

Viktigheten av forskningsbasert utdanning

For å nå målene i 0-visjonen, som inkluderer en halvering av antall drepte og hardt skadde innen 2030 og null drepte og hardt skadde innen 2050, er det avgjørende at utdanning og opplæring av trafikklærere er forskningsbasert. Dette er i tråd med de europeiske målene under Zero Vision-initiativet. Forskning gir et solid fundament for å utvikle effektive undervisningsmetoder og opplæringsprogrammer som kan forbedre trafikksikkerheten.

Gjennom antologien belyses viktigheten av forskningsbasert utdanning og opplæring i arbeidet med å nå 0-visjonen. Antologien er også en verdifull ressurs for forskere og praktikere som arbeider med trafikkfaglig utdanning og sikkerhet.

Den fremmer en tverrfaglig tilnærming som integrerer pedagogikk, psykologi, teknologi og helsevitenskap for å adressere de utfordringene som finnes i dagens trafikkopplæring. Gjennom grundige analyser og evidensbaserte anbefalinger håper vi at denne antologien vil inspirere til videre forskning og diskusjon, samt bidra til utviklingen av mer effektive og tilpassede opplæringsprogrammer.

Nye forskningsbidrag

Artiklene i antologien representerer nye forskningsbidrag ved å introdusere nye studier, data og analyser som utvider forståelsen av trafikkfaglige emner.

For eksempel gir studier som undersøker effekten av casebasert undervisning i trafikklærerutdanningen, eller analyser av kjønnsforskjeller i risikoatferd, ny innsikt som kan påvirke fremtidige undervisningsmetoder og policyutvikling.

Antologien tilbyr også praktiske verktøy som kan implementeres i trafikkfaglig utdanning. Dette inkluderer pedagogiske strategier, undervisningsmetoder og vurderingsverktøy som er utviklet og testet gjennom forskningen.